

vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 23. tammikuuta 2017

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 1 62. vuosikerta

Suomenhevoset olivat maamme sodissa korvaamattomia

Suomenhevosia otettiin armeijan käyttöön tuhansittain talvi- ja jatkosodassa, ja ne olivat monin paikoin korvaamattomia tehtävissään. Kuva: SA-kuva.

SIVU

Vernitsan ja Sortanlahden kyläkirja oli vuoden 2016 kulttuuriteko

Vuosia kului, mutta hanke kannatti, kun uusi kyläkirja julkistettiin syksyllä 2016. Kuvassa teosta tutkailemassa Reino Äikiä. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

SIVU 3

Mestari- ainesta, kun ei luovuta

Valtakunnallisessa, tiistaina 17.1. vietetyssä Suomen urheilugaalassa palkittiin myös Pyhäjärvi-juurinen Noora Jalonen.

Mottonaan on:
Älä koskaan luovuta.

SIVU 9

Kauniit ovat Kiimajärven kintaat

Kinnasneulatekniikalla syntyivät komeat Kiimajärven kintaat.

SIVU 10

23. tammikuuta 2017

Suomi 100 vuotta
-elämyksiä luvassa

Tammikuussa jo huomaa päivän pidentyneen, kevättä kohti ollaan vauhdilla menossa. Kesäinkin meidän monen mieli jo suuntaa; kesäinen Karjala varmasti monen ajatuksissa.

Säätiön hallitus on tulevan kesän Pyhäjärvi-juhlia valmistellut ja hallituksen kokouksessa loppiaisena aikaan teimme lopullisen päätöksen juhlien järjestämisestä Pyhäjärvellä. Juhlien yksityiskohdista julkaisemme vanhaan totuttuun tapaan kevään aikana tietoja sitä mukaa, kun juhla järjestelyt etenevät, mutta toki ohjelman sisällön pidämme aina kesäkuun lehteen saakka välilyksenä.

Juhlat tulevat olemaan varmasti kaikille osallistujille ikimuistoiset, kuten olivat kesällä 1998 toteutetut juhlatkin. Monet silloin mukana olleet ovat niitä minulle muistelluakin – ehkä siinäkin yksi peruste sille, että haluan olla mukana järjestämässä vastaavanlaista kokemusta Teille mahdollisimman monelle tulevana kesänä. Suomi 100 vuotta -juhlavuonna on meidänkin hyvä olla toteuttamassa jotakin sellaista, joka merkityksellään piirtyy meidän pyhäjärveläisiin sieluihmemme ikäajoiksi.

Juhlajärjestelyt vaativat yhteistyötä. Toivon omatoimimatkailijoilta ja yksittäisiltä matkanjärjestäjiltä vielä hieman kärsivällisyyttä helmikuun lehden ilmestymiseen saakka. Silloin Säätiön mahdolliset matkanjärjestelyn näkemykset ovat rakentuneet valmiiksi ja tiedotamme, minkälainen Säätiön rooli tulee olemaan niissä. Ratkaisujen tulee olla sellaiset, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus lähteä juhille ja että useamman tyyppisiä oheistapahtumia sisältyisi juhlamatkaan. Majoitustarpeiden riittävyyskin tarvitsee myös tarkan suunnitelman. Juhlien järjestelyistä perillä Pyhäjärvellä vastaamme Säätiönä.

Hallintoneuvostomme kokoontuu maaliskuun lopulla ja sillä on juhlien lisäksi muitakin isoja asioita pohdittavana. Päätämme niin sääntöuudistuksen kuin muitakin uuden säätiölain velvoitteita. Lisäksi jatkamme kesällä aloittamaamme Säätiön strategia-työtä, jossa katse on suunnattu tulevien sukupolvien vaalittavaksi tarkoitetulle karialaisuudelle.

PERTTI HAKANEN

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
hallituksen
puheenjohtaja

Väitöskirja pohjautuu pyhäjärveläisen
Toini Pelkosen kerrontaan:
Elämää lottana, vaimona ja äitinä

Anna Hynninen väittelee pyhäjärveläisen **Toini Pelkosen** elämäntyöstä perinteenkerääjänä ja -kirjoittajana. Väitöstilaisuus pidetään Turun yliopistossa 25. helmikuuta.

Väitöskirjan aihe on
MINÄ – LOTTA –
VAIMO – ÄITI. KER-
RONNAN VARIAATIO
JA TOIMIJUUS AKTII-
VIKERTOJAN MUIS-
TELUKERRONNASSA.

Pian väitöstilaisuutensa jälkeen Anna Hynninen tulee sunnuntaina 5.3. Vpl. Pyhäjärvi-seuran tilaisuuteen Karjala-talolle kertomaan työstään.

Toini Pelkonen on syntynyt 1919 Vpl. Pyhäjärven Nuortimaan kylässä. Hän oli miehensä **Lauri Pelkonen** kanssa perustamassa Vpl. Pyhäjärvi-seuraa 1957 Helsingissä. He olivat aikanaan seuran aktiivijäseniä. Nykyisin Toini Pelkonen asuu Nummella. Hänen kirjoittamisharrastuksestaan ja elämästään kirjoitetaan lisää helmikuun lehdessä.

**Anna Hynninen –
minkälaiset yhteydet
sinulla on
Vpl. Pyhäjärveen?**

– Minulla ei valitettavasti ole mitään sukusuhdetta Pyhäjärveen. Vasta tutustuttuani Toini Pelkosen olen päätenyt käsittelemään sitä väitöskirjassani. Paljon olen paikkakunnasta kuullut Toinilta, nähnyt valokuvia ja muodostanut paikkakuntaan omanlaiseni kuvitteellisen suhteen.

– Ennen kaikkea se on minulle Toinin rakas lapsuusmaisema sekä sodan seurauksien vuoksi menetetty rakas kotiseutu. Joskus kyllä haluaisin käydä Toimille tärkeissä Pyhäjärven ja Noitermaan paikoissa.

Opiskelet Turun yliopistossa Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksella. Mikä sai sinut kiinnostumaan folkloristiikasta?

– Turkimusalani on folkloristittua ja siinä erityisesti muistelukerronnan tutkimus. Minua kiinnostavat perinteet ja yksilön kokemukset maailman muutoksesta, kuten esimerkiksi sotien vaikutukset. Eriytysalaani ovat muistelu ja elämänkerronta, ja olenkin kiinnostunut siitä, miten yksilöstä rakentaa minäkuvaansa ja paikkaansa suhteessa ympäröivään maailmaan.

Miksi valitsit juuri Toini

Pelkosen kertomukset?
– Tutustuin Toinin teksteihin ensimmäisen kerran työskennellessäni kesällä 2001 Suomen Kirjallisuuden Seurassa. Sekä SKS että Museovirasto ovat kerranneet arkistoihinsa vuosikymmenien ajan, osin kirjoituskilpailuidenkin muodossa, ihmisten muisteluita ja kertomuksia elämänsä varrelta.

– Työharjoittelun ohella tavoitteenani oli löytää tästä valtavasta aineistosta aihe tulevalle pro gradu -tutkielmalleni. Koska arkistojen aktiivivastajia ei ollut Suomessa liiemmin tutkit-
tu, aktiivikirjoittaminen alkoi tuntua mielenkiintoiselta ja ehdottomasti tutkimisen arvoiselta aiheelta.

— Kulttuurihistoriallisesti olin kiinnostunut erityisesti talvi- ja jatkosodasta, sekä naisen asemasta niissä. Toivoinkin löytäväni aktiivikirjoittajan, joka olisi 1900-luvun alkupuolellakolla syntynyt sodan kokenut nainen. Ajattelin myös, että jos kirjoittaja olisi vielä elossa, voisin hyödyntää ajallisesti tuoreitakin kirjoituksia.

— Vaitostutkimuksessaani perehdyin yhden aktiivikirjoittajan, Toini Pelkosen, teksteihin. Hän on ollut aktiivikirjoittaja v.-vastaaja. Hän on vastannut lähes kaikkini Museoviraston järjestämiin kyselyihin vuosina 1981–1996 sekä SKS:n keruihin vuodesta 1981 lähtien. Lisäksi Toini on kirjoittanut muuttamiin muihin erillisiin arkistojen ulkopuolisiin kilpakeruihin, lehtiin ja kirjoihin. Hän kirjoittaisi edelleen, jos hänen näkönsä sen sallisi.

**Minkälaisissa
tunnelmissa
odottelet helmikuun
lopulla olevaa
väitöstilaisuuttasi?**

— On ollut antoisaa päästä tutustumaan ihanaan Toiniin ja hänen valtavaan kirjoitettuun aineistoonsa. Olen perehtynyt Toinin kirjoitusten kontekstualisoinnin kautta myös Suomen historialliseen kenttään 1900-luvun alusta 1970-luvulle asti.

– Väitöstilaisuuden jälkeen tulenkin vierailemaan Pyhäjärvi-seuran tilaisuuteen sunnuntaina 5.3.

RIITTA HIRVONEN

”Kulttuuri-
historiallisesti olin kiinnostunut
erityisesti talvi- ja jatkosodasta,
sekä naisen asemasta niissä”

Kuvissa Anna Hynninen ja Toini Pelkonen.

Merkkipäiviä

Pekka Dementjeffin syntymästä 75 vuotta

Pekka Dementjeffin vanhemmat ovat kotoisin Vpl:n Pyhäjärveltä. Ensimmäisen evakkomatkan aikana perheessä oli kolme lasta. Pekka syntyi Alavudella 12.02.1942 perheen neljänneksi lapseksi.

Alavudelta perhe palasi jatkosodan tultua takaisin Pyhäjärvelle, jossa Pekka sai kasteen luterilaiselta rovasti Wiikalta. Perheen isä **Juho Dementjeff** oli ortodoksi koko elämänsä ajan. Hän halusi pitää myös alkuperäisen sukunimensä. **Elsa-äiti** (o.s. **Vainikainen**) oli luterilainen, joten kaikki lapset kastoi luterilainen pappi. Juho Dementjeffin kaksi veljeä muuttivat sukunimensä **Avomäeksi**.

Sodan loputtua Juho Dementjeff perheineen sijoittui erilaisten vaiheiden jälkeen Keuruulle Häkkisen kylään maatalon pienen saunatupaan. Muutaman vuoden kulluttua perhe osti pakkohuutokaupasta pienviljelystilan Keurusselän ranalta. Talo oli vanha ja hirret lahot. Sähköjä ei vielä ollut. Lapsia oli jo kuusi, joista osa oli kouluikäisiä. Uusi koti rakennet-

tiin ja aloitettiin elämä. Lapsia syntyi vielä kaksi. Kalastus ja erilaiset pienviljelystilan työt tulivat kaikille kahdeksalle lapselle tutuiksi. Kaikille lapsille isä ja äiti järjestivät kotitöitä sen mukaan, minkä ikäinen kukin oli.

Kotityötä oli mm. poltopuiden teko ja niiden sisälle kantaminen, veden kantaminen pihakaivosta sisälle ja tiskivesien kantaminen ulos, kalastaminen, heinätyöt, erilaiset tehtävät peltojen raivaamisessa ja isän avustaminen metsätöissä.

Pekka osallistui jo 11-vuotiaana kesällä nuotan vetoon isänsä ja vanhemman veljensä kanssa.

Nuotalla pyydettiin muikkuja yleensä yöllä. Sieltä tultua usein lähdettiin aamulla saalista myymään noin 15 km:n päähän Mäntän torille moottoriveneellä Keurusselän yli tai hevosen kyydillä tietä pitkin noin 12 km.

Työjaksot olivat nuorelle hyvin raskaita. Kansakoulun jälkeen monet lapset menivät ammattikouluun, niin myös Pekka pääsi Jyväskylän keskusammattikouluun metallialalle. Työtä löytyi heti valmistumisen jälkeen Mäntän koepajalta.

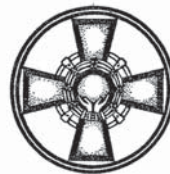
Sittemmin Pekka työskenteli monissa paperitehtaissa erilaisissa korjaustöissä. Kemmin työmatkalta löytyi vaimo **Kirsti** vuonna 1965.

Pekka oli haaveillut ammattikoulun opettajan tehtävästä, johon monipuolinen työkokemus antaisi hyvän pohjan. Niinpä hän hakeutui Ouluun opiskelemaan koneteknikoksi ja sieltä edelleen Kuopioon opiskelemaan insinööriksi. Ammattikoulun opettajan ja rehtorin pätevyudet hän hankki Hämeenlinnan opettajakoulutuslaitoksessa. Kirsti-vaimon kanssa opiskeltiin vuorotellen. Velkaa oli pakko tehdä jatkuvasti, sillä kesätöiden palkka ei talveksi riittänyt. Lisäksi Pekka oli Kuopion kaupunginvaltuutettuna yhteensä noin 16 vuotta.

Pekka toimi ammattikoulun opettajana Kotkassa ja Kuopiossa sekä Kemmin ammattikoulun rehtorina, josta virasta hän jäi eläkkeelle. Opettajana ollessaan hän työskenteli sivutoimisesti kahdessa Opetusministeriön nimittämässä toimikunnassa kehittämässä ja uudistamassa ammattikoulutusta. Rehtorina ollessaan hän oli Suomen

Pekka ja alla saamansa Opetusministeriön myöntämä liikunta- ja urheilu- alan mitali.

Ammattikoulujen Urheiluliiton johtokunnassa (SAKU) tekemässä työtä annattikoululaisten liikunnan ja kulttuurin edistämiseksi ammattikoulutuksessa. Toiminnastaan hän sai Opetusministeriön ansioimitalin 1988.

Eläkepäiviä vietetään Kuopiossa. Harrastuksia ovat mm. kalastus, muistipeli Canasta, vesivoimistelu ja osallistuminen Wäpuri-seuran toimintaan. Syntymäpäivää juhliitaan kotona läheisten kanssa 12.02.2017.

KIRSTI
DEMENTJEFF

Sortanlahden-Vernitsan kyläkirja koukuttaa lukemaan

Parin viime kuukauden aikana olemme saaneet tutustua viimeisimpään Vpl. Pyhäjärven kyläkirjaan, joka kertoo Sortanlahden ja Vernitsan oloista ja asukkaista.

Itse olen hyvin innokkaasti odottanut tämän kyläkirjan ilmestymistä. Olen tainnut syyllistyä jopa pienenä painostukseenkin kirjan tekijöitä kohtaan. Niin Sortanlahti kuin Vernitsa ovat minulle olleet hieman vieraita kyliä.

Vernitsaan tutustuminen on tuottanut huonojen, lähes kulkukelvottomien teiden ansiosta suuria vaikeuksia. Lisäksi kylän entiset rakennukset ovat sotien aikana ja jälkeen tuhoutuneet lähes täydellisesti. Pari kertaa olen maastoauton kyydissä kulkenut entistä Vernitsan kylätietä.

Karjalan matkailun avauduttua Sortanlahti so-tilasalueena pysyi vielä kauan suljettuna. Syksyllä 1991 turistiryhmän mukana pääsin niemelle ensimmäistä kertaa. Toki lukuisia kertoja jo sitä ennen olin kiikaroinut Polvanniemestä käsin upeaa aallonomurtaajaa ja sen takana ollutta metsikköä. Vuosien myötä matkoja tehtiin sitten Konevit-

saan Sortanlahden kautta useitakin.

Entisten kylälaisten matkakertomuksen kautta molemmat kylät aukenivat. Tosin tarkkoja muistikuvia oli jo vaikea saada. Nyt valmista kirjaa lukiessa voi mielihyvin todeta, että vaikka kirjan julkaisemiseen menikin tavanomaista pidempi aika, jo 1990-luvun lopulla monet taltioidut henkilöhaastattelut ja niitä täydentävät valokuvat ja **Eske Simosen** kartat selvittävät kyläkuva huomattavasti. Sortanlahden julkisten rakennuksien paikat alkavat löytyä kartalta.

Sortanlahti on ollut vilkas satamapaikka ja sen myötä niemellä on ollut useita kauppiaita ja satamaliikenteen vaatimia julkisia rakennuksia. Pankkeista taisi ainoastaan postipankin konttori toimia. Osuuskassan asiakkaat asioivat lähinnä Yläjärven Osuuskassassa, kunnes kassa avasi oman toimipisteen Sortanlahteen, ja 1938 hankittiin oma talokin, jossa ei kuitenkaan ehditty pitkää aikaa toimia.

Pyhäjärven Säästöpankin asioita ainakin velkakirjojen suhteen hoidettiin Käiskalmen lehden ilmoituksen mukaan 1920-luvulla **Hjalmar Kajanderin**

kauppaliikkeessä. **Päiviö Lappalaisen** 1999 taltioitu haastattelu Vernitsan kylän elämästä on vertaansa vailla. Haastattelu osoittaa, kuinka tärkeää ja asiantuntevaa tietoa tulee julkaisuiksi historian lehdille, vaikka henkilö itse ei enää olekaan keskuudessamme.

Muistan, kuinka kerran löysin vanhasta muistelukirjasta opettaja **Ilmari Tuohinon** ottaman valokuvan Sortanlahden niemestä ja ns. asemakaava-alueesta. Kuva julkaistiin Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä. **Suoma Saariselle** jouduin välittömästi lähettämään suurennettua valokuvan.

Tästä kuvasta selvisi tarkaan katsoen myös **Hjördis Lukan** mainitsema Kutterinsaari, joka vuosien saatossa hävisi kartalta kokonaan. Tämäkin kuva näkyy kirjassa. Vpl. Pyhäjärvi-lehden ensimmäisessä numerossa oli kaksi koulupiirien aluetta koskevaa asiaa. Etusivulla oli kuva Vernitsan kiertokoulun oppilaista. Sisäisivulla oli muistokirjoitus Pyhän-Säätiön alkuaikoina niin säätiön perustamiseen, historiahankkeeseen kuin lehdenkin syntymiseen suuresti vaikuttaneesta Vernitsan **Heikki Inkisestä**. Nyt uudessa kir-

jassa on Inkisestä varsin monipuolinen esittely.

Moni muikin vain nimeltä tuttu suku ja perhe avautuu kirjan sivuilla. Kirjan toteutuksessa on onnistuttu saamaan paitsi kertovaa tekstiä ja myös vanhat valokuvat selkeinä esiin.

Olin alun perin jankuttamassa sitä, että Sortanlahti ja Vernitsa kuuluvat samaan kirjaan. Nyt toteutuksessa

on mukava todeta, kuinka nämä kaksi kumpikin oman koulunsa omannutta kylää kuuluivat todella yhteen.

Kiitokset **Lea Jokiselle** ja työryhmälle hyvästä kirjasta. Tarkempi lukeminen jatkuu lähes päivittäin. Koulupiirikirjat Pyhäjärveltä ovat saaneet varsin merkittävän lisäyksen. Huomasin itsestäni, että tätä uutta kirjaa lukiessa piti tarkastella

myös muita, jo aikaisemmin ilmestyneitä kirjoja.

Koulupiirikirjat, pitäjähistoria ja lukuisat kartat avaavat nuoremmallekin lukijalle entiset esi-isämme kotiseudut. Me Pyhäjärvellä syntyneet olemme lisäksi korvaamaton tuki nuorillemme eri kylien selostuksessa.

REINO ÄIKIÄ

Rakkaamme Vuokko Sanelma KIIVERI

o.s. Tenkanen
s. 22.12.1924 Pyhäjärvi Vpl
k. 14.12.2016 Imatra

*Aamun tullen sydän sammui.
Loppui vaivat maalliset.
Kauniit muistot meille jäivät.
Suru suuri sanaton.*

Kiitollisena muistaen ja kaivaten
Jouko perh.
Jarmo perh.

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Kiitos osanotosta.

Kirkonsanoma

Uskonpuhdistuksen merkkivuosi 2017

Alkanut vuosi 2017 on meille suomalaisille merkkivuosi kahden aiheen ansiosta. Kansallinen merkkivuoden aiheena on 100-vuotias itsenäinen Suomi.

Kirkollinen merkkivuosi saa sisältönsä Martti Lutherin alkuun paneman uskonpuhdistuksen eli reformaation lähtölaukauksesta 500 vuotta sitten. Lokakuun 31. päivänä 1517 hän kiinnitti Wittenbergin kirkkojen oville – jotka toimivat julkisina ilmoitustauluina – 95 teesiä, jotka koskivat aneakuppaa. Teesien tarkoitus ei ollut uskonnollisen vallankumous eikä uuden kirkon perustaminen, vaan kutsu akateemiseen väittelyyn aiheesta, josta keskiajan kirkolla ei ollut yhtä lopullisesti lukkoon lyötyä oppia.

Ane tarkoitti ripissä saadun anteeksiantamuksen jälkeen vaadittavien hyvien tekojen korvaamista tai synnin ajallisten rangaistusten suorittamista rahasummalla, josta ripittäytynyt sai todistukseksi anekirjan.

Alun perin aneilla ei voinut ostaa iankaikkista autuutta. Aneitten kaupittelu ryöstäytyi kuitenkin irti alkuperäisistä raameistaan, ja niiden markkinoijat julistivat, kuinka aneilla voi lieventää myös toisten ihmisten väivoja kiirastuessa. Sen lisäksi anekirjeen hankkijat saattoivat kuvitella, että sillä voidaan ostaa myös synnien anteeksiantamus.

Yliopistolaisen väittelyn sijaan Lutherin aneet esitettiin johtivat yrityksiin saada kirjoittajansa palaamaan takaisin ruotuun ja perumaan

teologiset väitteensä. Lutherin haaste tulkittiin röyhkeäksi astumiseksi paavin ja rahavallan varpaille.

Lutherin vaatimus reformista eli kirkon julistuksen ja opetuksen palaamisesta alkuperäiseen sisältönsä ei noussut nuoren munkin päähänpistosta. Jo kauan ennen Lutheria eri tahoilta kristikuntaa oli esitetty toivomuksia ja vaatimuksia kirkon reformaatiosta ”päästä kantapähän saakka”. Kovaäänisimmät vaatijat oli kuitenkin väinnettu kirkon kurinpitotoimin. Lutherin kohdalla se ei enää onnistunut, koska hänen suojelijakseen asettui Lutherin lähin maallinen esivalta eli Saksin vaaliruhtinas Fredrik Viisas.

Lutherin aneeteista suu-
rella yleisöllä on päällim-

mäisenä mielikuva vasa-
raa paukuttelevasta mun-
kista, mutta teesien sisäl-
lön tuntemus on edelleen
aika vaatimatonta. Monet
teesistä ovat kovin aika-
sidonnaisia, mutta useat
niistä ovat edelleen täyttä
tavaraa, josta voi yhä am-
mentaa.

Teesi 1: Kun Herramme
ja Mestari Jeesus Kristus
sanoo: Tehkää parannus
jne., niin hän tah-
too, että uskovien koko
elämä on oleva parannus-
ta.

Teesi 62: Kirkon todell-
inen aarre on Jumalan
kunnian ja armon kaik-
kein pyhän evankeliumi.

JUHANI
FORSBERG

Muistokirjoituksia

Evakkopoika oli suureksi avuksi Kannaksen lähialueyhteistyössä

Maanviljelijä **Lauri Junkkari** kuoli äkilliseen sairauteen Lahden keskussairaalassa 15. marraskuuta 2016. Hän oli 75-vuotias, syntynyt evakko-
taipaleella Vetelissä 23. toukokuuta 1941.

Vanhemmista äiti **Hilkka** (o.s. **Pärssinen**) oli kotoisin Vpl Pyhäjärveltä Heinosta. Hilkan vanhemmat olivat **Aati** ja **Maria Pärssinen**, joiden esikoinen Hilkka oli. Isä **Arvi** oli kotoisin Marjalanniemestä, Käkisalmen maalaiskunnasta.

Pärssisen Aatin ja Marian lastenlapsista koostuvan, nyt 19 serkkuksen sarjasta hän oli vanhin.

Talvisodan jaloista oli evakkoon lähdetty Pohjanmaalle Ylistaroon. Mukana siellä oli Arvin vanhemmat sekä isän kaksi sisarta. Ahtaasta evakkomajoituksesta kuitenkin päästiin muuttamaan Arvin hankkimalle tilalle Vetelin Räyriin. Siellä Arvi ja Hilkka avioituivat 1940 ja sitten keuhkokuumeella 1941 syntyi esikoinen Lauri.

Sytty Jatkosota, jonne isä Arvi myös joutui lähtemään. Sen myötä tuli perheelle mahdollisuus palata takaisin Karjalaan. Tila Vetelissä myytiin keuhkokuumeen ja kahden sukupolven suurperhe 1-vuotias Lauri mukanaan muutti takaisin Kannakselle Marjalanniemeen.

Uusi evakkotaival kuitenkin alkoi kesäkuussa 1944. Silloin matkustivat vilkas 3-vuotias Lauri, viimeisillään raskaana oleva Hilkka-äiti ja kaksi isän puolen tättä Myllypellon

asemalta lähteneellä evakkojoukolla kahden viikon ajan Pohjanmaalle. Isän puolelta isovanhemmat olivat lyhyen Kannaksella asumisen aikana kuolleet ja haudattu Käkisalmen kirkkomaahan.

Matka oli katketa kohtalokkaasti Kurkijoella, jossa Neuvostoliiton pommikoneet pommittivat Elisenvaaran asemalla olevia evakkojuna. Elisenvaaran pommitus 20. kesäkuuta 1944 oli jatko- ja koko toisen maailmansodan tuhoisin lentopommitus Suomen hallitsemalla alueella. Juna, jossa Lauri perheineen oli matkustajana, saatiin pysäytettyä vain kaksi minuuttia ennen saapumista Elisenvaaraan. Edellinen Käkisalmen Myllypellon lähtenyt juna jäi pommitukseen. Pommituksessa kuoli yli sata siviiliä sekä sotilasta ja lottaa. Lauri ja hänen äitinsä sekä kaksi tättä pelastuivat pommituksesta täysin. Kesti kuitenkin monta päivää ennen kuin ratapiha saatiin korjattua sellaiseen kuntoon, että juna pystyi jatkamaan eteenpäin.

Pohjanmaalla perhe pääsi evakkoina samaan taloon Ylistarossa, kuin minne oltiin tulleet edellisellä evakkoretkellä. Isä Arvi tah-
toi kuitenkin viljellä maata eteläisemmällä ja vähemmän hallaisilla seuduilla, ja hankki sen vuoksi uudeksi asuinpaikaksi Kymenlaakson Anjalan Ummeljoelta vuokraoikeuden valtion vanhaan räilssitilalle. Tilan Arvi myöhemmin lunasti itselleen, ja tästä tuli myös Laurin - ja myöhemmin hänen lastensa - uusi asuinpaikka.

Perheen vanhimpana poikana jatkaminen tilan isäntänä isänsä jälkeen oli Laurille luonnollinen vaihtoehto. Tähän tehtävään hän valmistautui hyvin. Kansakoulun jälkeen hän suoritti Anjalan Maatalousoppilaitoksessa maanviljelijän opinnot. Tämän lisäksi Lauri jatkoi vielä samassa laitoksessa suorittaen siellä maataloustekniikan tutkinnon.

Lauri avioitui 1963 Myllykoskelaisen **Seijan** (o.s. **Toikander**) kanssa, ja perheeseen syntyivät lapset **Päivi**, **Tuomo**, **Tero** ja **Heidi**. Tänä päivänä lastenlapsia on yhteensä 11. Pojat jatkavat edelleen maanviljelyä tilalla.

Osaavana miehenä Laurilla oli lukuisia luottamus-
tehtäviä. Kahdenkymmenen vuoden ajan hän toimi Metsänhoitoyhdistyksen puheenjohtajana, oli jäsenenä kunnan lautakunnissa, metsästyseuroissa sekä maamiesseuran johtokunnassa.

Rakkaimpina harrastuksina Laurilla oli koko elämänsä metsästyksen ja kalastus. Lauri nautti myös matkustamisesta ja tutustumisesta vieraisiin maihin. Perheen kesämökki Jaalassa oli Laurille myös rakas paikka.

Lisäksi hän harrasti lähialueyhteistyötä. Lukuisilla Karjalan matkoilla apua ja tukea Suomesta hänen mukanaan saivat niin Konevitsan luostari kuin monet Kannaksella asuvat ystävätkin.

Tumman varjon Laurin elämään toi hänen vaimonsa Seijan sairastuminen Alzheimerin tautiin jo alle 50

vuoden iässä. Lauri toimi-
kin puolisonsa omaishoitaja-
na tämän kahdeksan vii-
meisen elinvuoden ajan.

Noin kymmenen viimeisen vuotensa ajan Laurilla oli rinnallaan ja tukena puoliso **Pirkko Virtanen** Korialta.

Joulukuun 10. Lauri haudattiin perheen sukuhaudan nykyisen Etelä-Kouvolan Muhniemen hautausmaalle - hänen vuonna 2006 kuolleen vaimonsa Seijan viereen.

Lauri Junkkari muistetaan vielä tänäkin päivänä alallaan monen asian edis-

täjänä, värikkäänä mutta rehtinä ja reiluna persoonana. Hän oli pienestä pojasta lähtien visionääri ja näki hyvien ajoin tulevaisuuden liiketoiminnan mahdollisuudet.

Lauri oli kaikille hyväsydäminen ja reilu, ja maatalousyrittäjän raskaasta arjesta huolimatta osasi myös nauttia elämästä. Läheiset ja kaukaisemmatkin sukulaiset olivat Laurille aina tärkeitä ja rakkaita.

AARNE JUNKKARI
Laurin nuorin veli

Pyhäjärvi-lehti
julkaisee joka
numerossa tietoja
perhetapahtumista,
kuten merkki-
päivistä,
edesmenneistä
ja valmistuneista.

Muistathan
kuitenkin aina kysyä
asianosaisilta luvan
tietojen julkaisuun.

**Tuleeko lehtesi
oikealla
osoitteella?**

Soita osoitteen-
muutos puh.
040 730 2622
tai tee se
sähköpostilla
tai
nettisivuilta
löytyvällä
lomakkeella

Osoite ei muutu
vain postiin
ilmoittamalla.

Tilaa oma lehti
vuosikerta
35 euroa,
12 numeroa
vuodessa

Merkkipäiviä

Viime lokakuussa täytti 70 vuotta Huittisten Karjalaseuran puheenjohtaja **Heikki Kiiski**. Sukulaiset ja ystävät olivat saapuneet Huittisten Wanhalla Papilla onnittelemaan päivänankaria. Karjalan Liitto oli keväällä myöntänyt Heikille kultaisen ansiomerkin ja onniteli häntä nyt onnittelekortilla.

Heikki on syntynyt Luviolla evakossa. Muutto Huittisiin tapahtui hänen ollessa puolivuotias, Karhinemen kylä on ollut asuinpaikka siitä lähtien. Heikin sukujuuret ovat vahvasti Karjalassa. Hänen isänsä **Arvi Kiiski** (1905-1959) oli Pyhäjärven Yläppäästä ja äiti **Lida Repo** (1904-1985) Sakkolan Vilakkalasta. Kotiseutumatkat isän ja äidin synnyinseuduille tulivat Heikille rakkaiksi 1990- ja 2000-luvuilla. Kaksi kertaa hän keräsi bussilastin Matiskalaan ja vuodesta 1993 hän ajoi kymmeniä matkoja omalla autolla ja pikkubussilla.

Yöpymiset tapahtuivat Yläppään pioneerileirin tiloissa venäläisten ystävien toimesta kaikilla mukavuuksilla, aamu- ja iltapöytä Laatokassa, wc metsässä, omat ruuat mukana, hyvin toimi kaikki. Myöhemmin oltiin paljon Musakalla majoituksessa. Heikin ja **Erjan** lapset **Jenni**, **Petri** ja **Harri** ovat käyneet Karjalassa, pojat useamman kerran.

Kantavana voimana Karjalaseuran toiminnassa ovat olleet Heikin pojat

Petri ja **Harri**. Ala-aste ikäisestä noin 25 vuotta pojat ovat olleet lähes kaikissa tilaisuuksissa esiintymässä. Joulujuhlat, seurojen väliset tilaisuudet, piirin tilaisuudet jne., mutta ennen kaikkea pitäjänjuhlat. Kirkko, päiväjuhla, ilmatat, näissä he ovat olleet laulajina, soittajina, säestäjinä jne.

Harri on toiminut liturgian ja saarnan Sakkola- ja Pyhäjärvi-juhliissa, viime mainitussa ainakin kaksi kertaa. Harrilta on ilmestynyt kolme CD levyä: Sydämeni laulut I ja II sekä Suomalaisia tunnelmia -levy. Petrilä on ilmestynyt Nostalgia -niminen iskelmälevy. Hän sijoittui Suomen Laila ja Olavi iskelmäkilpailun superfinaaliin neljänneksi. Karjalanliitto on myöntänyt Petrilä harrastemerkin. Harrin työpaikka on Liedon seurakunnan kappalainen ja Petrin Vammalan Ammattikoulun (SASKY) auto-osaston opettaja.

Heikki on elämäntyönsä tehnyt raskaan liikenteen parissa. Armeijasta alkanut kuljetusura jatkui ensin kuusi vuotta Kuljetusliike Vaanolla auton asentajana ja kuljettajana ja nyt 44 vuotta itsenäisenä yrittäjänä. Enimmillään kolme ajoneuvoyhdistelmää puu- ja sora-kuljetuksissa. Heikki heittää vielä puukeikan silloin tällöin ajan kuluksi.

Jos terveyttä ja Luoja suo, Erja ja Heikki viettävät kultaheitä parin vuoden päästä. Näitä juhlia odotellessa hyvää kevään odotusta kaikille!

Kiiskin ”pojat”, vas. Petri, Heikki ja Harri.

Erjan ja Heikin pesue, jouluna 2016. Vas. Erja, Jenni, Henri, Eveliina, Heikki, Leo, Petri, Ella, Harri, Inka, Aaro, Milla, ja isomummo Edit. Kuvasta puuttuu Pasi.

Isälle

Muutama viikko sitten isä kysyi minulta, että mitä minä esitin hänen 70-vuotisjuhlissaan. Tulin silloin sanoneeksi pitäväni puheen. Tätä puhetta valmistellessani olen selailut Tuomas Kyrön kirjaa Mielensäpahoittaja Miehen työt. Kirjan teksti ja kuvat kuvaavat miehestäni hyvin suurinpiirtein isäni ikäisen miehen mielenmaisemaa. Kirjan esipuheessa sanotaan näin: ”Monta peltoa minä olen kääntänyt, katiskoja nostanut, olympiakisoja nähnyt, perustuksia valanut, tuuppinut lapsiani elämänsään eteenpäin, kaatanut metsää, kasvattanut viljaa, korjannut, paikannut ja vetänyt vasikoita ja kantanut suvun ja kylän miehiä hautaan.”

Mietin asioita siitä näkökulmasta, että mitä hyviä eväitä elämäni olen saanut isältäni ja kotoani. Ensinnäkin meille opetettiin kotona hyvät käytöstavat ja työnteon arvostus. Kun meille tuli vieraita, heidät piti käydä kättelemässä ja vasta sen

jälkeen sai mennä omaan huoneeseen. Mukavina muistoina ovat mieleen jääneet myös vappulounaat, jolloin kävimme koko perhe ja isän firman työntekijät perheineen syömässä ravintolassa. Me lapset olimme siinä ohessa käytös- ja pöytätapoja. Näistä taidoista on ollut paljon hyötyä työelämässä. Opimme kotona myös kunnioittamaan hengellisiä asioita ja ns. perusarvoja, kuten koti, uskonto ja isänmaa. Joskus joka sunnuntai radiosta tai televisioista pauhaava Jumalanpalvelus ärsytti, tai pyhäkouluun ei olisi aina huvittanut mennä, mutta tällä tavoin nämä asiat tulivat tutuiksi.

Kodissamme vallitsi sillä tavoin avara ilmapiiri, että meitä lapsia ei ohjattu, mutta ei myöskään kielletty menemästä jonkun tietyn herätysliikkeen tai seurakunnan tilaisuuksiin. Saimme itse valita mihin menemme tai olla menemättä. Nyt aikuisena olen käynyt monia hyviä ja syvällisiä keskusteluja hengellisistä asioista isän kanssa. Monista

muista asioista saatamme olla eri mieltä, mutta näissä asioissa näkemyksemme ovat samansuuntaisia.

Yksi tärkeä kodin perintö on ollut musikaalisuus ja musiikin arvostus. Isä on myös aina ollut ulkona ja luonnossa viihtyvä ihminen. Metsä on ollut hänen työpaikkansa kuorma-auton ratissa ja nosturissa istuessa jo vuosikymmeniä. Metsän hiljaisuudessa on ollut aikaa miettiä monia asioita.

Musiikki ja metsä yhdistyivät puheeni lopuksi kuulussa Lasse Heikkilän tekevässä laulussa, jonka nimi on Puhdasta kultaa. Sen esittivät teemaan sopivasti yhtye nimeltään Takametsien miehet. Laulu kertoo Jumalan rakkaudesta ihmistä kohtaan, mutta sopii myös kuvaamaan isää, jolla kovan ulkokuoren alla on kuitenkin suuri sydän ja hyvä tarkoitus meitä lapsiaan elämänsä eteenpäin ohjattaessaan.

JENNI HAKANEN

Puhdasta kultaa

Tässä kylmässä metsässä alla sammalen – moni luulee – vain mustaa on multaa. Kimallus puron pohjalla kertoo totuuden: sydän suuri on puhdasta kultaa.

Missä pyörä ei pyöri ja mätäs upottaa eikä kelkat ja moottorit auta, vielä kulkijan saapas voi jäljen tavoittaa kun on tahto, kuin karkaista rautaa.

Tällä reitillä montaa ei ole kulkijaa eikä uurteita painunut tiehen. Silti mietitty tässä on monta asiaa. Ovat uurteet vain otsassa miehen.

Sielu huutanut täältä on kohti Jumalaa ja on myöntänyt syntiä montaa. Korpialttarin äärellä Herra armahtaa, ilo kohdata saa ilotonta.

Tässä kylmässä metsässä alla sammalen – moni luulee – vain mustaa on multaa. Kimallus miehen poskella kertoo totuuden: sydän suuri on puhdasta kultaa.

LASSE HEIKKILÄ

KARJALAN LIITON alkaneen kolmivuotiskauden teemanäkökulma on Karjalan perintö. Karjalan perintöön liittyy monia asioita; sukututkimus, juuret, historia, rakennusperintö, luonto, ruokakulttuuri... Karjalan Liitosta toivotaan, että jäsenseuroissa monipuolinen Karjalan perintö -teema otetaan käyttöön tulevina vuosina. Vuoden 2017 teema on luonnollisesti **Suomen itsenäisyys ja Karjala**.

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Karjalan Liitto pyytää tietoja Suomi 100 -tapahtumista, joita jäsenyhdistykset järjestävät. Lähetätkää seuranne järjestämät Suomi 100 -tapahtumat osoitteeseen tapahtumat@karjalanliitto.fi. Ne lisätään liiton sivuille.

Taulun oikea nimi

Joulukuun lehdessä oli **Salme Rintalan** mielenkiintoinen kirjoitus venäjänkielisestä, Pyhäjärvestä kertovasta kirjasta. Kirjan kannessa olevan **Toivo Vattusen** taulun nimen tarkennuksena todettakoon, että maalauksen nimi on **Hyvästijätö kodille**.

Itsenäisyyden vaikeat alkuajat Karjalassa

Tämän vuoden Suomi juhli näyttävästi 100 vuotta itsenäisenä valtiona. Kansana ja kielenä olemme Suomenmaata asuttaneet vuosisatoja.

Suomen senaatin ilmoitus itsenäisyydestä 6.12.1917 äänestettiin luvuin 100 puolesta ja 88 vastaan.

Toki kaikki halusivat itsenäisyyttä, vain käytännön tavoitteista oltiin eri mieltä.

Autonomian ajalta Suomessa oli venäläistä sotaväkeä noin 100 000. Aktivistien, johon jääkärit kuului, päätavoite oli karkottaa sortokauden vieraat sotajoukot pois Suomesta. Vasta sen jälkeen Suomi voisi toteuttaa itsenäisyyttään itsenäisesti.

Venäjällä oli muutamaa kuukautta aikaisemmin tapahtunut vallankumous. Tämä antoi Suomen tyvästölle innostuksen, että vallankumouksen avulla ja mikäli se onnistuisi, Suomenkin asiat saataisiin kerralla kuntoon.

Suomen ensimmäiselle itsenäiselle hallitukselle oli kasaantumassa todella vaikeita ongelmia. Venäläiset sotajoukot vitkuttelivat pois lähdön kanssa ja aiheuttivat rettelöitä. Tyvästökokouksessaan tammikuussa 1918 teki päätöksen aseellisesta kapinasta, johon toivoi venäläisten sotajoukkojen antavan tukea. Vain kaksi kuukautta ehti kulua itsenäisyysjulistuksesta, kun syttyi sisällissota.

Sisällissodasta on useita nimityksiä, vapausota, veljessota, kansalaissota ja kapina. Se oli kapina Suomen laillista hallitusta vastaan.

Vapausota alkoi Karjalasta

Karjalan väestö oli vuosikymmenien aikana joutunut poikkeuksellisesti muihin Suomen maakuntiin nähdessä puolustamaan oikeuksiaan. Lajitusmaakautena venäläiset kasakat pitivät talonpojat kurimuksessa ja sortokauden aikana Viipurin maistraatin sekä hovioikeuden jäsenet joutuivat kokemaan mielivallan ankarimmassa muodossaan. Muita maakuntia enemmän heitä vietiin Venäjän vankiloihin puolustautuneiden suomalaisten oikeuksien.

Lappeen tuomiokunnan tuomari **P. E. Svinhuvud** tunnettiin tinkimättömänä suomalaisten laillisuuden ajajana. Hänet venäläiset vangitsivat ja karkoittivat Siperiaan 1914.

Karjalan vapaustaistelijat suorittivat 23.1.1918 Sortavalassa rohkean teon. He riisuiivat venäläisen varuskunnan aseista. ”Karjala nousee kaikki mielihänsä vapauttamaan maan

anarkian häpeästä. Luotamme urheitten Pohjanmaan miesten täyttämään velvollisuutensa.” Näin kuuluvan sähkeen lähettivät karjalaiset Sortavalasta Pohjanmaalle, jossa myös kajahtivat ensimmäiset laukaukset kohti venäläisiä varuskuntia. Vapausota oli syttynyt.

Vain kolme päivää Sortavalan jälkeen suorittivat valkoiset onnistuneen asekaappauksen Vuoksenrinnalla. Kuvaavaa tilanteelle oli se, että niin valkoisilla kuin punaisilla ei ollut aseita. Ne piti ”hankkia” venäläisiltä.

Tammikuun 22. päivänä marssi Viipuriin 500 maakunnan miestä palauttamaan lakia ja järjestystä siellä syntyneisiin kahakoihin. Tämä joukko tunnetaan Venäjänsaaren retkikuntana, johon Pyhäjärveltäkin osallistui 34 miestä.

Vapausotaan Pyhäjärveltä osallistui vapaaehtoisena 284 ja kutsunnan kautta 212 miestä. Punaisissa taisteli myös pyhäjärveläisiä, mutta heidän määrästään ei ole tietoa.

Vuoksen rintaman, Saimaalla Laatokkaan, legendaariseksi rintamapäälliköksi osoittautui Karjalan oma poika, 28-vuotias jääkärikapteeni **Aarne Sihvo**. Aivan käsittämättömällä miesalivoimalla valkoisten rintama ei päästänyt vastapuolta Vuoksen yli.

Kiivain taistelu käytiin helmikuun loppupuolella Antreassa. Venäläisten upseerien johdolla, venäläisillä apujoukolla ja tykistötulella vahvistettu vastavoimien hyökkäys oli raju. Valkoisilla oli puutteelliset aseet, mutta tahto kova, askeltakaan ei väistyt. Tämä päättävien tahto takasi sen, että lännessä taistelevien joukkojen selusta oli turvattu.

Karjalassa joutuivat valkoiset toisin kuin muualla taistelemaan venäläisiä vastaan. Jo tämä luonnehti karjalaisten sodan ensi sijassa vapausodaksi.

Viimeinen taisto

Jännittävin hetki oli maaliskuussa, jolloin tuli tieto, että Pietarissa valmisteltiin voimakkaita apujoukkoja Raudun rintamalle. Rautu oli jo ennestään vahvasti varustettu. Siellä oli 1200 venäläistä ja noin tuhat punaista. Sihvo teki silloin rohkean ratkaisun. Hän keräsi 500 miestä ja päätti hyökätä Rautuun ennen venäläisten apujoukkojen tuloa.

Taisteluista tuli yksi vapausodan verisimmistä, jossa menetykset kummallakin puolella olivat suuret. Punaisen ja venäläisten paeissa Maaselän suuntaan kohti Venäjää, joutuivat he Kuolemanlaakson solassa valkoisten tulitukseen. ”Miestä kaatui kuin heinää”, muisteli pyhäjärveläinen **Heikki Pakarinen**.

Rautu vallattiin 5.4. ja kun samaan aikaan tuli tieto, että myös Tampere on valuttu, katsottiin jo kapinan kukistuneen.

Huhtikuun 29. päivänä valkoiset vapauttivat Viipurin ja venäläiset sotajoukot häipyivät kotimaahan. Heidän vanavedessään myös punakaartilaisia muutti Venäjälle. Vapausota oli päättynyt.

Ilman suuria eleitä yksinkertaisen koruttomasti, mutta totuudenmukaisesti, on talonpoikaisten runoilija **Juho Kurki** kuvannut Ahvolan pystytetyn patsaan säikeissä: ”Tahtoi näillä tattereilla vapaa Suomi suuret lunnaat. Nuorten urhoihin uhriveri kastoi täällä kaikki kunnaat.”

Rautaesirippu sulkeutuu

Rajan sulkeutuminen Venäjälle oli paha takaisku Karjalalle. Maakunnan talouselämä oli vahvasti sidottu Venäjän, lähinnä Pietarin markkinoihin. Pietari miljoonakaupunkina kulutti paljon ja tuotteista maksettiin hyvin. Vastaavasti kaupamiehet tullessaan toivat talouteen tarvittavia elintarvikkeita, varsinkin viljaa. Tosin viljaa tuotiin autonomian aikana koko Suomeen suuret määrät.

Kaikki Laatokan ja Suomenlahden kalastajien tuotteet markkinoitiin Pietariin. Samoin karjaloustuotteille oli sinne pysyvä menekki. Vasikoita, sikoja, voita ja muita maitotaloustuotteita virtasi jatkuvasti itään. Pyhäjärveläinen sanonta, ”sin män kaik mikä irten”. Ja tosiaan kauppa kävi jopa muurahaisen munista pajun parkkiin. Kaikille näille vienneille tuli nyt loppu.

Rajan sulkeutuminen aiheutti myös Suomen valtiolle tuntuvia tulojen vähenemisiä rautatie-, satama- ja tullimaksujen hävitessä. Terijoen vilkas huvila-ala hiljeni täysin rikkaista venäläisistä ja sen myötä asukkaiden vilkas liiketoiminta.

Karjalan talouselämässä oltiin todella vaikeuksissa ja elinkeinoelämä oli ohjattava uusille urille. Nopeimmin selvisivät kalastajat. Laatokan laadukkaat lohet ja muut arvokalat otettiin avosylin vastaan lännessä aina Ruotsia myöten. Suurin muutos tapahtui maataloudessa. Karjalan rajapiirit olivat maatalouden alituotantoaluetta ja leivästä oli pula.

Valtiovalan toimesta alettiin koko Suomessa tukea pellenraivausta ja maatalouden kehittämistä motona ”pellona on Suomen ponsi”. Karjalassa kansa oli innostunut ja siellä raivattiin vuoteen 1939 mennessä 75 000 hehtaaria uutta peltoa. Se oli puolet koko muun Suomen raivausmäärästä.

Vapausodan sankaripatsas paljastettiin Pyhäjärvellä 3. päivä marraskuuta 1919. Muistomerkin olivat suunnitelleet Wila Martin ja Urho Heinänen. Patsaaseen oli hakattu seuraavat sanat: ”He puolesta lain ja vapauden henkensä uhrattuaan rauhassa lepoa nauttivat nyt povessa isänsä maan.” Kuva 2011, Marjo Ristilä-Toikka. Kuva alla Pyhäjärvi-kirjasta.

Maakunta nousi nousee niin peruna- kuin viljasaadoltaan täysin omavaraiseksi, jopa ylituotantoon asti. Sama oli hedelmäviljelyksissä. Talvisotaan mennessä hedelmäpuita oli 400 000, mikä oli 16 % koko maan hedelmäviljelyksistä. Itsenäisyyden alkuaikojen vaikeuksista huolimatta Pyhäjärvi muiden kannakselaisten kanssa kohosi taloudellisesti ja sivistyksellisesti hyväksi paikaksi asua.

Elämässä ei kaikki ole aina pysyvää. Lähestyttäessä vuotta 1939 idän taivaalle kohosi tummat pilvet. Ne pimensivät alleen koko Karjalan valtajan elämäntytön.

Karjalan värit ovat musta ja punainen. Kirkollisina väreinä ne ovat suru ja rakkaus. Ne sisältyvät varmasti jokaisen karjalaisen tuuteeseen puhuttaessa entisestä kotiseudusta, suru ja rakkaus.

Itsenäinen Suomi

Karjalaiset ovat itsenäisyytemme alkuaajoista lähtien kokeneet tasavaltamme vaikeat kohtalot varmasti muihin suomalaisiin nähden kaikkein rajuimpina. On jotakin, mitä teidän sisämaan hedelmäviljelyksistä.

Ne eväät te karjalaiset sukupolvet olette jättäneet perinnöksi meille jälkipolville. Ei pelkinä kaunina sanoina, vaan konkreettisesti käytännön toimina omia voivoja hitustakaan säästämättä. Elämänsä ja peräänantamattomuus ihmisenä ja kansakuntana, oikein käytettynä, antaa sisäisen ryhdin myös itsenäiselle valtiolle. Iloitetaan itsenäisyydestä ja Suomen lippu salkoon.

SALME RINTALA

Suursaaresta Petsamoon on armeijan kuvaajien tallentamaa

Suomen kohtalon vuosina armeijan Tiedotuskomppanioiden kuvaajat kulkivat joukkojen mukana tallettaen varsinaisten tehtäviensä ohella myös maise-
mia, rakennuksia, miljöitä ja ihmisten elämää sodan keskellä.

Viime syksynä julkaistun kirjan Suursaaresta Petsamoon runsas kuvitus on pääosin jatkosodan ajalta, ja siitä syystä pakkoluovutettu Suomi näyttäytyy näillä sivuilla venäläisten jäljiltä, sodan arpeuttamana.

TK-kuvaajien filmeille piirtyivät muun muassa luovutettaviksi joutuneet Karjalan pitäjät ja Petsamon lääni sekä osittain rajan taakse jääneet alueet Sallasta ja Kuusamosta.

Karjalasta jäi kaikkiaan 39 kuntaa kokonaan luovutetuille alueille: Antrea, Harlu, Heinjoki, Hiitola, Impilahti, Jaakkima, Johannes, Kanneljärvi, Kaukola, Kirvu, Kivennapa,

Koiviston mlk., Kuolemajärvi, Kurkijoki, Käkisalmen mlk., Lavansaari, Lumivaara, Metsäpirtti, Muolaa, Pyhäjärvi Vpl, Rautu, Ruskeala, Sakkola, Salmi, Seiskari, Soanlahti, Sortavalan mlk., Suistamo, Suojärvi, Suursaari, Terijoki, Tytärsäari, Uusikirkko, Valkjärvi, Viipurin mlk., Vuoksela, Vuoksenranta ja Äyräpää.

Moskovan välirauhansopimuksessa Neuvostoliitolle joutui luovuttamaan osan alueistaan 21 kuntaa.

– Kirjan nimi ”Suursaaresta Petsamoon – pakko-luovutettua Suomea TK-kuvaajien ikuistamana” kertoo oleellisen teoksen sisäl-
löstä. Viime vuoden loppupuolella julkaistussa 176-sivuuisessa kirjassa on luovutetuista pitäjistä lähes 700 valokuvaa alkuperäisillä kuvateksteillä. Lisäksi jokaisesta pitäjästä on perustietoja talvisotaa edeltävältä

ajalta, kertoo kirjan toimit-
taja **Juha Vartiainen**.

– Samaan aihepiiriin kuuluu myös teos: Isänmaan puolesta 1939-1945, sankarihautojen äärellä esittelee sankarimuistomerkkejä ja elämänmenoa ajalta, jolloin kotikuntien multiin siunattiin 93000 isää, poikaa ja aviomiestä. Muistomerkkien ohella kerrotaan myös kotirintaman koettelemuksista näillä paikkakunnilla sotavuosina otettujen valokuvien kera. Kirjan vakava aihepiiristä huolimatta sitä selatessa voi kokea myös iloa; iloa siitä, että meillä tänään on etuoikeus asua itsenäisessä Suomessa. Ennen kaikkea kirja muistuttaa kiitollisuudesta niitä ihmisiä kohtaan, jotka pakon edessä kirjaimellisesti antoivat kaikkensa isänmaan puolesta – niin kotirintamalla kuin taistelutantereilla, Vartiainen muistuttaa.

Kommentti kirjaan Suursaaresta Petsamoon

Luovutetusta Karjalasta on ilmestynyt runsaasti erilaisia kuvateoksia. Nyt loppuvuodesta ilmestyi **Juha Vartiainen** toimit-
tamana TK-kuvaajien SA-kuvista koottu kuvateos, jossa jokaista luovutettua pitäjää esiteltiin puolen sivun tekstiosalla ja parin kolmen sivun kuvaotoksilla.

Vaikka SA-kuvat olivatkin jo avautuneet muutama vuosi sitten suhteellisen tarkkaan tutkintaan, mielenkiinnolla lainasin uuden kirjan kirjastosta. Alkulehdet näyttivät varsin hyvältä ja jatkoin tutkimista Vpl. Pyhäjärven kohdalle. Tekstiosaa oli var-

sin selkeä. Otsikko Pyhäjärvi Vpl piti sisällään lyhyen, mutta varsin asiallisen selostuksen. Aivan erityisesti miellytti kerronta Vpl. lyhenteestä, jonka tarkoituksena mainittiin juuri tuon lyhenteen erottavan meidän Pyhäjärven kahdesta muusta Pyhäjärvestä.

Mutta sitten kuviin, joita oman pitäjämme kohdalla oli kirjassa 15 kpl. Ja kauhistus ja ihmetys? Missä Vpl. Pyhäjärvellä olivat Präälän kylä, ja missä tapahtui Kaakamon motti, ja miten nuo toisen kuvasisivun kuvat olivat jotenkin outoja. Ja sitten selvisikin, että kaikki viisi kuvaa olivatkin Aunuksen Pyhäjärvestä.

No, olemmehan jo SA-kuvien kohdalla todenneet, että hakusanalla Vpl. Pyhäjärvi tulee vierahtakin kuvia esiin. Eipä olisi kuitenkaan ollut kirjan tekijältä kovin ylläluonnollinen tehtävä lähettää kirjan tietoja tarkastettavaksi jollekin pyhäjärveläiselle. Oman TK-kuvaajamme **Tenkasen** kuvia ei kirja sisältänyt.

Toki kirjan sivuilta löytyi hyviä kuvia ja selostuksia muista luovutetun alueen kunnista. Siispä ollaan edelleen tarkkoja Pyhäjärvi Vpl. lyhenteen merkityksestä.

REINO ÄIKIÄ

SUVANNON SEUTU 1917-1921

elämää ja ihmiskohtaloita

Elämää ja ihmiskohtaloita
vuosilta 1917-1921

Hanki teos, joka kertoo vaiheita
Suomen itsenäisyyden alkuajoilta!

Tilaukset

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Vpl. Pyhäjärvi-seura

Vpl. Pyhäkylä-seura

Laatokan Karjalan sodan ajan kartat koottu kartastoksi

Syksyllä 2016 julkaistu Laatokan Karjalan sotakartasto 1939-1944 kokoa Laatokan pohjoispuolisen luovutetun Karjalan kartat viime sotien ajalta kätevästi yksin kansin. Kol-
laa, Lemetti, Kitilä, Tol-
vajärvi, Tyrjä, Ilomantsi ja monet muut taistelukentät ovat keskeisiä paikkoja viime sotien historiassa, josta on kirjoitettu monia teoksia. Niiden ta-
pahtumien sijoittaminen kartalle on nyt helppoa kunnollisten sodanajaisen karttojen avulla.

Karttakeskuksen julkaisema Sotakartasto toimii sekä itsenäisenä tietoteok-
sena että oivana apuvälineenä muun sotahistoriallisen kirjallisuuden rinnalla.

– Sodassa esikuntien upseerit käyttivät juuri samoja topografisia karttoja, joten sotapäiväkirjat ja muut arkistolähteet au-

keavat aivan eri tavalla karttojen avulla, kertoo sota-
historioitsija **Ari Raunio**.

Sotahistorian harrastajien lisäksi kartasto ilahduttaa varmasti Laatokan Karjalaan suuntaavia kotiseutumatkailijoita.

Kirja sisältää Laatokan Karjalan, Raja-Karjalan ja Ilomantsin eteläosan topografiset yleiskartat 1920-1940-luvulta mittakaavassa 1:100 000 sekä tarkat 1:20 000 -kartat tärkeimmistä taistelualueista pienennettynä mittakaavaan 1:30 000.

Yksityiskohtaiset kartat mahdollistavat jopa yksittäisten talojen tunnistamisen. Karttoille on lisätty nykyinen valtakunnanraja ke-
sän 1941 hyökkäysvaiheen operaatioiden hahmottamisen helpottamiseksi.

Kullakin aukeamalla on kartta-alueen sotatapahtumat esittelevä teksti, jonka tärkeimmät paikat on osoi-

tettu kartalta. Tekstit on kirjoittanut Ari Raunio (everstiluutnantti evp, valtiotieteen maisteri), joka on yksi maamme johtavista sotahistorioitsijoista.

Mikko Lantz on vastannut kirjan kartografisesta suunnittelusta. Kuvituksena on sodan-
aikaisia valokuvia karttojen alueelta.

Vastaava kirja Kannakselta ilmestyi syys-
kuussa 2015: Kannaksen sotakartasto 1939-1944.

Suomenhevosten merkitys oli suuri vuosina 1939 – 1944 käydyissä sodissa

Hevonen on ollut suomalaisen miehen luotettava toveri mitä erilaisimmissa veto- ja kuljetustehtävissä itsenäisen Suomen alkuajoista lähtien.

Vaikka autot alkoivat yleistyä, maanteiden kunto ja talviolosuhteet rajoittivat autojen tehokasta käyttöä monella tavalla. Tiet olivat kapeita, mutkaisia ja märkiä, jonka lisäksi vesistöjä ylittävät sillat oli rakennettu hevosajoneuvojen tarpeita ajatellen. Viime vuosisadan alussa teitä ei talvella aurattu ja kovat pakkaset vaikeuttivat monin tavoin autojen käyttöä.

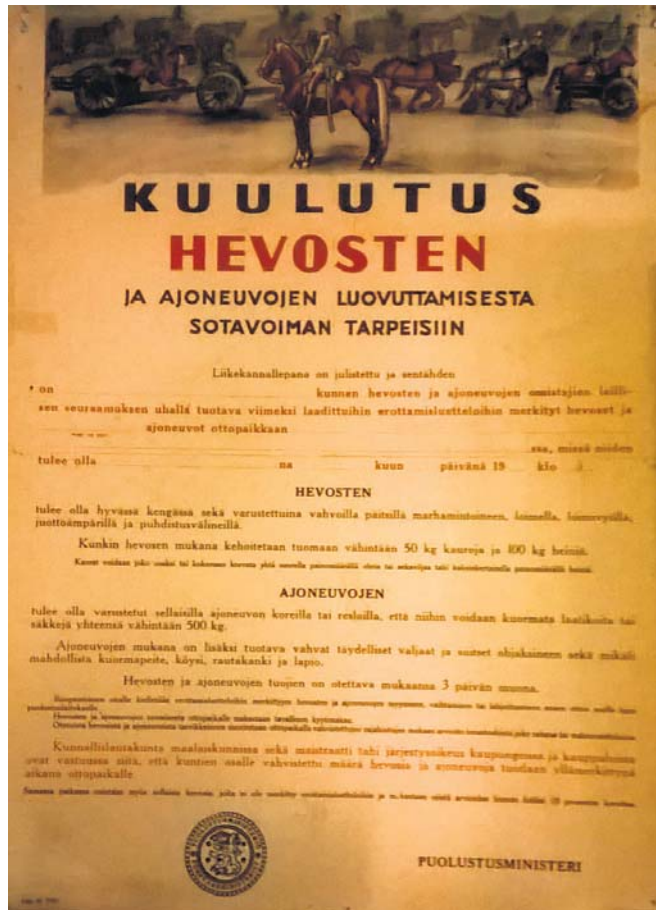
Rautateillä liikkuvat junat kuljettivat silloinkin henkilöitä ja tavaroita pitkien matkojen päähän. Suomen sotaväen silloiset niukat määrärahat eivät riittäneet edes perushankintoihin. Puolustuskomitean pöytäkirja v. 1939 toteaa Puolustusvoimien varustelutalanteesta, että ”toisarvoiset joukot saavat vain vyön, lakin ja kokardin”. Niinpä talvi- ja jatkosodan aikana sarkapukuiset miehet kuljettivat kalustoa, varusteita ja muonaa rintamaoloissa pääasiassa hevosilla, jotka olivat siviilistä sotatoimiin valittu ja määrätty.

Ensimmäinen laki hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta sotavoimien tarpeisiin sodan aikana annettiin 11.11.1922. Lakia täydennettiin 11.1.1924 asetuksella 6/24, joka sisälsi tarkempia määräyksiä hevosten ja ajoneuvojen ottamisesta ja annetun lain soveltamisesta. Vuoden 1922 laissa ”ajoneuvo” tarkoitti kesällä kärryä ja talvella rekä.

Puolustusvoimien rauhajan joukoilla oli syyskuussa 1939 käytössään 4700 hevosta, mutta vain 134 kuorma-autoa. Sodan ajan tiivistyessä syksyllä 1939 hevosotolaki uudistettiin. Uuden lain mukaan hevosia ei ostettu, vaan ne vuokrattiin.

Lain perusteella hevosotolautakunnat ottivat armeijan käyttöön ennalta arvioidut 60000 hevosta, joten käytössä oli yhteensä 64000 hevosen vetovoima. Suomen Puolustusministeriön Liikekannalpanojulistuksen mukaan erottamislupauksiin merkityt hevoset ja ajoneuvot oli tuotava kuulutuksessa määrättyyn aikaan ja paikkaan hyvässä kengässä sekä varustettuna vahvoilla pärtillä, loimella, loimivivillä, juottoämpäriä ja puhdistusvälineillä.

Hevosien mukana kehoitettiin tuomaan vähintään 50 kg kauraa ja 100 kg heiniä. Hevosten hankin-

noista vastasivat aluettain määrätty otollautakunnat, jotka vastaanottivat, tarkistivat ja luettelivat hevoset sekä tarvittavat ajoneuvot.

Hevosien vetämät ajoneuvot tuli varustaa sellaisilla koreilla tai resloilla, että niihin voitiin kuormata laattikoita tai särkejä vähintään 500 kg. Ajoneuvojen mukana oli lisäksi tuotava vahvat täydelliset valjaat ja suitset ohjaksineen sekä mikäli mahdollista, kuormapeite, köysi, rautakanki ja lapio.

Hevoset otettiin siviilistä ja ne saattoivat olla omistajilleen hyvinkin rakkaita. Kotirintamalle jäi yksi hevonen noin kymmentä peltohehtaaria kohti.

Puolustusvoimien suurin hevosten tarvitsija oli kenttätyöstö, jonka miesvähyydestä puolet oli hevosmiehiä. Raskasta työtä välttämään tarvittiin kuuden tai kahdeksan hevosen valjakko, jonka ajaminen vaati erityistä taitoa. Hevosten käsittelyyn tottuneiden miesten löytäminen ei silloin maatalousvaltaisessa

Suomessa ollut vaikeaa. Saattoipa joku kaupunkilaispoikakin kotiin kirjoittamassa kirjeessä kertoa olevansa ”Marskin kanssa samoissa tehtävissä – hevosmiehenä”.

Hevosia on pyritty hoitamaan ja käsittelemään hyvin, niin rauhan kuin sodan aikana. Eläinlääkinä majuri ja K.T.R. 1:n v.t.

rykmentineläinlääkäri **Georg Öhmannin** kirjoittamassa Sotamiehen hevosoppi-kirjassa annetaan ohjeita hevosen hoidosta ja hevosen kohtelemisesta sekä levon että työn aikana. Muutamia poimintoja tuosta kirjasta.

Jatkuu...

YRJÖ S. KAASALAINEN

”Saattoipa joku kaupunkilaispoikakin kotiin kirjoittamassa kirjeessä kertoa olevansa ”Marskin kanssa samoissa tehtävissä – hevosmiehenä”.

- Kohtele hevosta rauhallisesti ja hillitysti ja ole aina ystävällinen sitä kohtaan.
- Puhuttele sitä usein, niin se oppii tuntemaan hoitajansa äänen.
- Anna hevosen syödä ruokansa rauhassa äläkä häiritse sitä levossa.
- Pidä huoli, että hevonen saa sille kuuluvan rehummäärän ajallaan, puhtaana ja siistinä.
- Yöksi on levitettävä puhtaita kuivikkeita, niin että hevonen voi paneutua mukavasti pitkälleen.
- Hevosen sairastuessa ilmoita siitä heti rehumestarille.
- Palkitse hevosta ystävällisellä sanalla tai taputtamalla, milloin se tarvitsee kiitosta.
- Älä rankaise hevosta koskaan syyttömästi, mutta rankaise tarvittaessa heti ja ilman viivytystä, jotta hevonen ymmärtäisi, miksi sitä rangaistaan.
- Pidä huoli, ettei hevosia koskaan viedä työhön nälkäisinä tai janoisina.
- Katso, että kuorma on tehty tasaisesti ja niin, että se on hevoselle helppo vetää.
- Jos kuorma on raskas, älä istu ajoneuvolla, vaan kulje sivulla.
- Yhden hevosen kuorma saa rataskelillä olla 400 – 750 kg ja rekikelillä 1000 – 1500 kg.
- Pidä jokaisen 10 km jälkeen 15 min ja jokaisen 20 km jälkeen puolen tunnin levähdys.
- Raavi kavionpohja puhtaaksi ennen tallista lähtöä ja sinne paluuta, jotta kaviot pysyisivät terveenä.
- Jos hevonen täytyy odottaa ulkona pakkasessa, niin levitä loimi sen selkään ja anna sille heiniä.
- Manööverillä ja harjoituksissa pidä aina ensinnä huoli hevosesta ja vasta sitten itsestäsi.
- Noudata tarkoin kaikkia ohjeita, jotka on annettu hevosen hoitamisesta yleensä.

Älä koskaan luovuta

Otsikon teksti on suurella tatuoitu **Noora Jalosen**, 24, vasempaan käsivarteen. Se on Nooran motto tässä elämässä, ja tekstiä hän näyttää välillä myös potilailleen psykiatrisen sairaalan akuutuosastolla.

Huittisista kotoisin oleva, nykyisin Raumalla asuva, Noora on ollut oman tiensä kulkija lapsesta asti.

Äidin tyttärelleen hankimat nuket ja mekot eivät Nooraa innostaneet. Noora painoi mieluummin päähänsä lippalakini, lippa taaksepäin, ja suuntasi poikien kanssa pallokentälle. Jalkapallo ja salibandy täyttivät lapsuus- ja nuoruusvuodet niin pitkään, kun polvet kestivät. Kova paikka tuli eteen, kun toisen polven leikkauksen jälkeen lääkäri määräsi nuoren ikiliikkujan puolen vuoden pakolepoon.

Peruskoulun päätyttyä Noora muutti Raumalle opiskelemaan turvallisuus-alaa. Vain 16-vuotiaan päästäminen asumaan yksikseen satamakaupunkiin oli äidille kova pala, mutta Noora päätti pärjätä ja pärjasi. Hän suoritti turvallisuusalan perustutkinnon ja perään vielä erikoisammattitutkinnon.

Työkokemusta kertyi vartijan ja järjestyksenvalvojan työstä. Turva-alan opintojen rinnalle Noora halusi niitä tukevan harrastuksen, ja löysi hokutoryu-jutsun. Hokutoryu on perinteisestä japanilaisesta ju-jutsusta kehitetty, länsimaiseen ajatteluun sopeutunut versio. Sen on kehittänyt suomalainen Soke **Auvo Niiniketo** 40 vuotta sitten.

Noora aloitti hokutoryu-jutsun harrastamisen raumalaisessa RJS Samurais-seurassa vuonna 2009. Jotakin Nooran päämäärätietoisuudesta kertoo se, että tänä päivänä hänellä on hallussaan kaksikin lajin Suomen mestaruutta. 17. tammikuuta Noora kävi Helsingin Hartwall-areenalla järjestetyssä urheilugaalassa pokkaamaan vuoden 2016 jujutsu-palkinnon.

Maaliskuussa on vuorossa mustan vyön koe. Musta vyö on viimeinen ja tavoiteltu lajin seitsemästä vyöstä ja avaa mahdollisuuksia lajin valmennustehtäviin. Tosin mustan vyön jälkeenkin on lajissa mahdollista edetä; sitten on vielä kymmenen mestariastetta.

Urheilemisen rinnalla Noora on panostanut myös opiskeluun. Viimeisin saavutus on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, suuntautumisalana mielen-terveys- ja päihdetyö. Alan töitä on riittänyt hyvin, vaikka vakituista paikkaa ei vielä olekaan. Työ psykiatrisessa sairaalassa on mie-

Noora ottelun tuoksinassa.

lenkiintoista ja antoisaa, vaikka elämän varjopuolen näkeminen välillä on raskastakin.

Vuorotyö, pitkä työmatka ja vaativa urheiluharrastus vaatii nuorelta naiselta organisointikykyä ja kovaa tahtoa. Sitä Nooralta ei koskaan ole puuttunut:

– Jos jotain päätän tehdä, niin teen sen varmasti, ja niin hyvin kuin mahdollista, kertoo Noora luonteestaan.

Nooran juuret äidin puolelta on Vpl. Pyhäjärveltä. Äidin isovanhemmat **Juho** ja **Alina Kuronen** olivat kotoisin Kiimajärven kylästä. Äidin isä, **Jorma Kuronen**, teki paljon reissuja Karjalaan. Nooraakin karjalaisuus kiinnosti, mutta vielä hän ei ole paikanpäällä käynyt.

Pyhäjärvi-lehti tulee Nooran mummulle ja papalle. Lehestä pappi leikkasi ilmoituksen haettavista stipendeistä ja Noora sai stipendin viimeiseen tutkintoonsa. Ja nyt Noora haluaa kiittää Pyhäjärvi-Säätiötä saamastaan stidentistä.

Nooran elämä on mallilaa; hänellä on useampi koulutus ja mieleistä työtä, avopuolisio **Tero Koivisto**, mustan vyön jujutsuka hänkin, ja menes-

tykseäs harrastus, jossa voitonmalkaa riittää vielä kahden Suomenmestaruuden jälkeenkin. Ja onpa Nooralla vielä yksi haavekin, joka odottaa toteutumistaan. Pienestä työstä

asti hän on halunnut poliisin ammattiin. Ja jos Noora jotain haluaa, se yleensä toteutuu. Luovuttaminen ei ole Nooran juttu.

TARJA KOPALAINEN

Noora Jalosen äidin puolen isovanhemmat olivat Juho ja Alina Kuronen Vpl. Pyhäjärven Kiimajärven kylästä.

KARJALAN MATKAT 2017

24.-27.2. Viipuri – Pyhäjärvi – Käkisalmi – Sortavala

13.-17.4. Viipuri – Käkisalmi – Pietari

18.-22.5. Viipuri – Käkisalmi – Sortavala – Petroskoi – Karhunmäki – Kivatsin putous – Povenstan kanava

8.-11.6. Viipuri – Käkisalmi – Konevitsa – Räisälä

30.6.-3.7. Viipuri – Pyhäjärvi – Räisälä – Käkisalmi – Valamo

14.-17.7. Viipuri – Pyhäjärvi – Käkisalmi – Konevitsa

11.-14.8. Viipuri – Pyhäjärvi – Käkisalmi – Valamo

14.-19.9. Viipuri – Pyhäjärvi – Käkisalmi – Sortavala – Petroskoi – Karhunmäki – Kivatsin putous – Povenstan kanava

Tiedustelut:
HELI SALMINEN puh. 050 5671586

WERNITSAN VILJELYKSILTÄ SORTANLAHDEN KAUPPAPAikkaan

Kyläkirja kertoo Vpl. Pyhäjärven Wernitsan, Sortanlahden, Haapalan ja Rautakorven kylähistoriaa. Tarinoiden tukena selkeät karttalehdet.

Hinta 40 euroa + postitus ja pakkaus.

Kirjan toimittanut Ikaalisten Karjalaseura
Yhteystiedot, puh. 040 734 28 65 /
sähköposti, lea.jokinen@ippnet.fi

Tiesitkö tämän Pyhäjärven vaakunasta?

Vaakunan kuviot on otettu Pyhäjärven kirkkoaholle 1936 pystytetystä lahjoitusmaalonpoikien muistomerkin huipulla olevasta lyhdystä, jonka yläpuolella oli Karjalan vaakunakuviot. Idea on rovasti **Kaarle Viikan** ja heraldisessa muotoilussa avusti heraldikko **Kaj Kajander**, 1989.

Vaakunan selitys:

Punaissa kentässä kultainen lipuke, jossa musta, kulmikas tylppäpärkinen ankkuriristi; ristin alin sakara muita pitempi. Lipukkeen yläpuolella kaksi irtonaista, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea pitelee miekkaa, vasen käy rää sapelia; kaikki hopeaa.

Kiimajärven kintaita kelpaa esitellä

Marja-Liisa on kutonut myös useita Huittisten ryijyjä.

Huittisten Nanhialla asustee Vpl. Pyhäjärven Kiimajärven kylästä syntyisin oleva **Helena** ja **Väinö Taudin** tytär **Marja-Liisa Heinonen**. Avioliiton hän solmi **Heikki Heinosen** kanssa yli 63 vuotta sitten ja evakkotaival monine vaiheineen sai hyvän päätöksen.

Vuosikymmeniä sitten valmistunut Heikin kotitalo on ollut perheen asunto. Vanhuksien kanssa yhteiseloon ja hoitoon nuoret osallistuivat usean vuoden ajan.

Marja-Liisa aloitti koulunkäyntinsä ensimmäisen evakkovaiheen aikana Kuortaneella jatkaen sitä sitten jatkosodan aikana Noitermaan koulussa. Vieläpä hän ehti kotitalouskursseille Huittisten Jokisivun kouluun.

Marja-Liisa on ollut aina innokas käsityöihminen. Käden taitoja hän on kodin oppien lisäksi opetellut lisää erilaisilla kansalaisopiston kursseilla. Puikot ovat pysyneet hyvin käsissä, mutta myös kangaspuut ovat tulleet tutuksi. Parhaana osoituksena viimeksi mainituista on Heinosen kodin seinällä koimeleva Huittisten ryijy, jota on valmistunut peräti kuusi kappaletta.

Aivan viime aikoina on kinnasneulan käyttö tullut tutuksi. Yhdessä **Riitta Härkälän** o.s. **Viskarin** kanssa jouduttiin etsimään sopivaa neulaa. Sukulaismies teki sellaisen, ja nyt niitä saa jo kauppoistakin.

Kinnasneula tunnetaan ympäri maailmaa, mutta kinnasneulatuotteet ovat nyt muutaman viime vuoden aikana tulleet uudestaan tutuksi. Kinnasneulan käyttö vaatii oman tekniikkansa. Lanka ei kulje työhön kerralla, vaan käytössä on kerrallaan parin metrin pätkä lankaa. Lankaa joudutaan jatkamaan usein ja käytössä oleva vedetään kutakin pistoa tehtäessä aina kokonaan työn läpi. Langan lopuessa liitetään uusi pätkä poistamalla langasta muutamien senttien matkalta osa säikeistä ja langat päät letitetään yhteen. Hiljan ilmestyneet oppikirjat ja ammattien ihmisten kirjoitukset antavat oppia työhön.

Marja-Liisa Heinonen esittelee ylpänä varsin työlää urakan tulosta, ”Kiimajärven kintaita”. Samalla hän lähettää kaikille lehden lukijoille ja aivan erityisesti Kiimajärven kyläläisille terveisensä.

REINO ÄIKIÄ

Marja-Liisa Heinonen o.s. Tauti esittelee Kiimajärven kintaita.

Kotikokin kertoma

Jouluhirvi maistui

Jouluaika joulukirkkoineen, virsineen, lauluineen ja herkkuihin on takana, ja ”härkäviikot” alkaneet. Palaan tällä palstalla kuitenkin vielä joulun perinteiseen pääliharuo-kaan, josta saadut hyvät kokemukset on mukava jakaa muillekin.

En ole moneen vuoteen paistanut itse joulukinkkua, kun sen syöjiä on enää joulunpyhinä kotona niin vähän. Olen korvannut sen hanhipaistilla tai savulampaalla ja keskittynyt enemmän kalaruokien valmistamiseen. Kalkkunan olen paistanut joskus nuoruudessaan kerran, mutta onnistuin saamaan siitä niin pui-keen, etten ole sen jälkeen enää yrittänyt. Hanhi on paljon armoisempi paistettava, sillä siitä ei saa millään liian kuivaa.

Viime syksynä minua kohtasi kahdeltakin taholta sellainen odottamaton onni, että sain lahjaksi hirvenlihaa eri muodoissaan: paistia, pata- ja keittolihaa sekä jauhelihaa. Jauhelihaa tein jo adventiksi kaali-kaäreitä, jotka onnistuivat erinomaisesti. Hirvenlihan joukkoon lisäsin hiukan jauhettua sikaa ja riisi-

ryynien sijasta panin sekaan ohraa. Maistuivat hyvin sekä omille että vieraille. Myös hirvenlihasta tehty keitto ja pataruoka ovat helppoja ja takuuvarmoja ruokia.

Joskus monia vuosia sitten kokeilin hirvipaistin valmistamista uunissa. Onnistuin siitäkin saamaan kuivan ja sitkeän. Sen jälkeen en ole edes yrittänyt.

Viime jouluna uskaltauduin kuitenkin koettamaan vielä kerran. Etsin ja löysin keittokirjoista ja netistä lukuisan määrän ohjeita. Suurin osa niistä suositteli paistin laittamista pataan erilaisten nesteiden kera. Paisto-ohjeita vaihtelivat paista tunnista jopa 12 tuntiin. Valitsin kuitenkin uhkarohkean tavan soveltaen osaksi nautaan paahdopais-
tin laittamista.

Ostin kaupasta sopivan kokoisin ja pari senttiä paksun levyn sianlihaa, jossa oli nahka mukana. Alle pari kilon painoin ensin pannussa joka puolelta ruskeaksi. Sitten panin paistin alle ja päälle läskilevyt, työn-
sin päällimmäisen levyn lävitse paistimittarin, työnsin koko koreuden uuniin riti-

län päälle ja syvän uunipellin alle ynnä siihen pari kupillista vettä.

Mausteita en tässä vaiheessa käyttänyt vielä lainkaan. Paistoin hirvää 125 asteessa noin neljä tuntia, jolloin mittari näytti + 70 astetta. Sitten vasta tapahtui maustaminen. Sirottelin ison folioarkin ja paistin päälle runsaasti suolaa, pippurouhetta ja yrttejä, käärin paistin tiukkaankin pakettiin ja vielä sanomalehteä päälle. Annoin paistin vetäytyä rauhassa pari tuntia ennen kuin avasin ja leikkasin siitä siivu. Liha oli kauniin punaista mutta kypsää ja mureaa. Kyllä kelpasi korvaamaan kinkun kaikilla joulun aterioilla. Taidan tehdä saman toisesta paistinpalasta laskiaseksi.

JUHANI FORSBERG

Mitä teillä syödään?
Anna omia
ruokavinkkejäsi
Pyhäjärvi-lehden
lukijoille!

Erilaiset lankatyöt erikoistekniikoin ja vastaavat käsityövälineet kilpailun 2017 aiheena

Karjalan Liiton käsityökilpailussa 2017 voi valmistaa erilaisia lankatöitä erikoistekniikoin tai vastaavia käsityövälineitä. Tähän kilpailuun ei oteta vastaan perinteisiä virkkaus-, neule- tai kudontatöitä.

Lankatyö voidaan valmistaa harvinaisella tai vähän käytetyllä tavalla, kuten koukkuamalla, solmeilemalla, punomalla jne. Kilpailussa merkittävää on siis työtapo, ei käytetty materiaali. Toki lankamateriaali voi olla perinteinen tai uudentyyppinen erikoislankakin. Työn käyttötarkoitus tai kokoa ei kilpailussa määritellä. Kuitenkin raati pitää oikeuden muuttaa sarjakokoa tarpeen mukaan töitä arvioitaessa.

Käsityöväline voi olla valmistettu puusta, metallista, muovista tai vastaavasta kiinteästä materiaalista. Työvälineessä voidaan käyttää uutta innovatiivista, toimivaa muotoilua. Käsityöväline voi olla myös osa jostain lankatyövälineestä, eikä sen tarvitse olla ollut käytössä. Mukaan on hyvä liittää selvitys tarkoituksesta ja työn tekotavasta.

Sarjat:

Sarja A: Asu tai asuste

Sarja B: Koriste-esine

Sarja C: Ripustus- tai säilytystarvike

Sarja D: Pienhkö käyttövalmis työväline

Sarja E: Lankatyövälineen osa, esim. sisustustarkoitukseen.

Kilpailu päättyy 31.3.2017.

Päättymispäivään mennessä tulee valmis kilpailutyö toimittaa piiriin vastaavalle.

Mukaan voi liittää kuvauksen työn tekemisen perusteista ja materiaaleista. Kilpailija ei saa käyttää suunnittelussa tai toteutuksessa muiden apua. Kilpailutyö pitää olla kilpailun päätyttyä osallistujan omistuksessa.

Varsinainen työ toimitetaan piirin nais-toimikunnan edustajalle. Piirin nais-toimikunnat valitsevat oman piirinsä voittajat. Toivottavaa on, että piiri arviointinsa yhteydessä myös palkitsee kunkin sarjan kolme parasta, jotka jatkavat liiton kilpailuun.

Piirin kilpailuvastaava (nais-toimikunnan puheenjohtaja) laatii töistä taulukon sarjoittain niin, että se on arviointia varten. Jos piiri lähettää muita kuin omassa kilpailussa sijoittuneita töitä liittoon, ne merkitään ko. taulukkoon.

Kilpailuun osallistuvista töistä asetetaan näyttely Karjalaisille kesäjuhille Jyväskylään, jossa liiton kilpailu arvioidaan. Näyttelyyn tulevien toimittamisesta ja palauttamisesta vastaa piirin edustaja. Käsityökilpailun järjestää Karjalan Liiton nais-toimikunta. Piirin nais-toimikuntien edustajat tiedottavat kilpailusta omassa piirissään eri tilaisuuksissa. Osallistuminen edellyttää Karjalan Liiton jäsenyyttä tai osallistumismaksun maksamista.

Tiedustelut ja lisäkysymykset voi toimittaa Karjalan Liiton toimistoon, josta ne ohjataan käsityökilpailusta vastaavalle henkilölle, Karjalan Liiton hallituksen jäsen Anne Pärssiselle. Karjalan Liitto ry, toimisto@karjalanliitto.fi, 09 7288 170.

Pojan ja lehmän pitkä marssi Veikko Kaasalainen oppi kävelemisen taidon

Soma-lehmä ja yksitoista-vuotias **Veikko Kaasalainen** lähtivät evakkomatkalle Pyhäjärven Jaaman kylästä ja kävelivät yhdessä aina Jyväskylän tienoille, Petäjäveden Kintaudelle asti.

Elettiin kesäkuun alkua 1944. Entisille elosijoilleen asettuneiden karjalaisten edessä oli toinen evakkoon lähtö. Veikon pitkä marssi sai alkunsa Soman oikukkaasta luonteesta. Jaaman naiset olivat päättäneet lähteä karjan kanssa evakkomatkalle yhtenä parvena. Kun lehmää koottiin, Soma ei löytynyt; se oli karannut.

Naiset lähtivät matkaan, mutta minä jäin isän kanssa vielä kotiin. Yöllä oven kolkutettiin. Sotilas oli löytänyt lehmän metsästä ja Somahan se oli. Lehmää yritettiin kuljettaa hevostarrujen perässä,

mutta se ei onnistunut, koska meillä oli silloin kova menijä hevosena. Isän halusi jättää lehmän matkasta, mutta minä sanoin, että Soma ei jätetä.

Niin tehtiin matkaa, isä ja hevonen edessä, poika ja lehmä perässä. Nukuttiin missä milloinkin, syötiin mitä saatiin. Tietä riitti Kintaudelle saakka. Siellä lehmä sairastui.

Me jätettiin Soma Ruusulehdon taloon vuodeksi. Se parani ja tuotiin sitten, niin kuin oli sovittu, Keuruulle uuteen kotipaikaamme.

Kun **Heikki Kaasalainen** ja vaimonsa **Marian**, omaa sukua **Savolainen** Räsälän Marjalahdesta, perheeseen vuonna 18. huhtikuuta 1933 syntyi keskoset, huolta ja hätää riitti. Neuvokas mummo teki parhaansa. Vauvat työn-

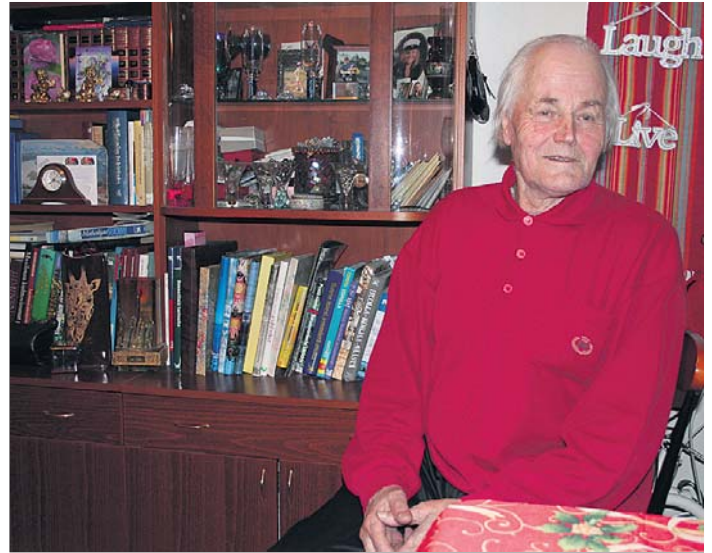
nettiin sisäturkin hiihoihin, toinen toiseen ja toinen toiseen, ja nostettiin uunille, joka oli pääsisäisloipomisista valmiiksi lämmin. Hoito auttoi; molemmat lapset selvisivät elämään.

Kaasalaisen suursuku oli ennen evakkomatkaansa asunut Pyhäjärvellä satoja vuosia, joten sukusiteitä oli moniin muihin sukuihin. Yhteen aikaan Pyhäjärvellä oli eniten Kaasalainen-nimen omistajia. **Luukka-** (kirjoittajan isosisän suku) tulivat hyvänä kakosena.

Heikki ja Maria tekivät muiden pyhäjärviösten tapaan ensimmäisen evakkomatkinsa Alavudelle. Veikko muistaa yhä Sampsalamin Nurmen talon hyvänä paikkana.

Painin pihamaalla poikien kanssa: mitäs, kun Pohjanmaalla oltiin!

Kaasalaisten kotipaikaksi

Veikko Kaasalaisen evakkomatka on tarina pienen pojan vahvasta tahdosta ja sisuskuudesta.

tuli toisen evakkoretken jälkeen Keuruu, joka noihin aikoihin oli vielä Vaasan läänissä. Keuruuntien varrella olevan kodin seinältä löytyi oheinen vanha valokuva. Siinä on ihmisjoukko pienen talon edessä.

Tämä kuva otettiin, kun isä osti Laajalan tilan

seurakunnalta. Kaupanteossa olivat mukana seurakunnan ja kunnan edustajat. Me oltiin ensimmäinen perhe Vaasan läänissä, joka osti vapaachtoisella kaupalla maatilan. Siitä oli juttu maakunnan päivälehdessä, Veikko kertoo.

Kuva on vaikuttava. Aikuiset seisovat juhlavasti mustissaan. Lapset, Veikko ja sisarensa **Elsa**, katsovat totisina kameraa; kuvaan pääseminen ei noihin aikoihin ollut jokapäiväistä. Taka-alalla näkyvä uusi koti on rakennettu kahdesta ladosta; niistä löytyi tarvittava määrä kuivaa puuta.

Laajalan tila oli pieni, mutta kun myöhemmin ostettiin lisämaata, peltoa-kin oli jo seitsemän hehtaaria. Määrä on metsävaltaisessa Keski-Suomessa keskimääräistä huomattavasti isompi.

Työtä oli tehtävä kovasti, mutta lopulta me oltiin melko lailla omavarai-

sia. Peltö, karja ja metsä tuottivat elannon. Kaupasta ostettiin vain kahvit, suolat ja sokerit.

Laajalan tilan taru päättyi 1980-luvun lopulla. Keuruun kaupunki osti maan. Näin Ketvelniemen kaupunginosa saattoi kasvaa. Veikko perheineen muutti kaupungin keskustaan. Töitä tekeväälle löytyi monelta saralta.

Karjalainen mies ei turhaan tullut metsä-Suomeen.

Ostin heti Laajalan myynnin jälkeen metsätilan. Hoidin sen aina 75-vuotiaaksi itse. Metsä on hyvä sijoituskohde; se kasvaa aina.

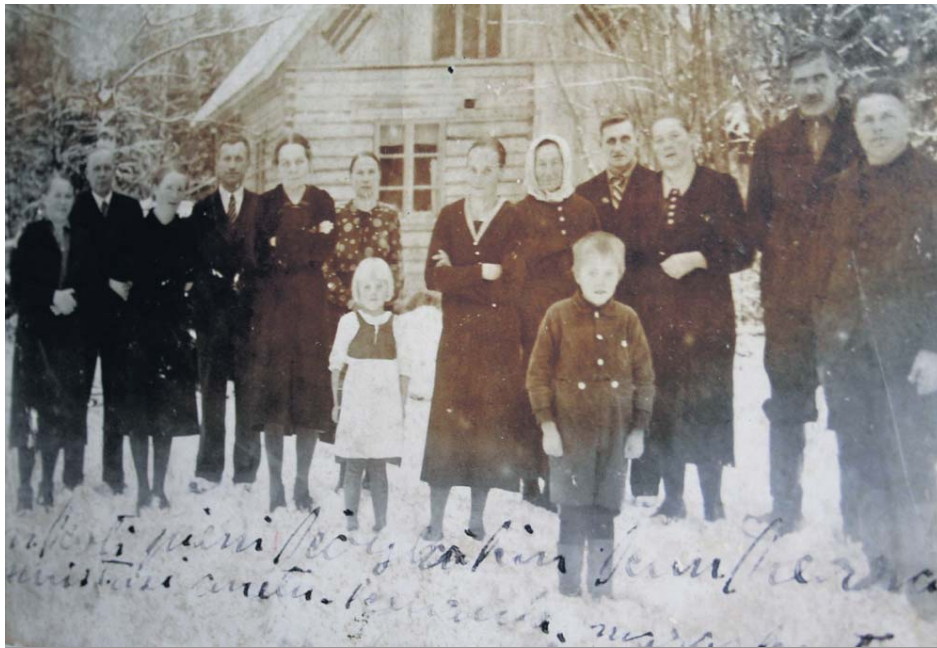
Kaapin päällä on pokaaleja ja lautasia. Veikko Kaasalainen on kova ja menestynyt urheilija. Keuruun mestaruuksia, 800 ja 3000 metriä, on useita, mutta valtakunnallisiakin palkintosijoja löytyy.

Venäläinen se minut valmensi, mies sanoo, ja hymyilee iloisesti sanomansa päälle.

Veikko laittaa pokaalit takaisin hyllyyn.

Se Soma oli kippu-rasarvinen lehmä. Pienistä sarvista toinen oli katkenut.

EINE JOUTSIJOKI

Heikki ja Maria Kaasalaisen Laajala-kauppaa ovat vahvistamassa seurakunnan ja kunnan edustajat. Perheen lapset, Elsa ja Veikko, ovat päässeet kuvaan mukaan.

Uusia postimerkkejä Suomen kunniaksi

Lippu liehumaan Suomen 100-vuotisjuhla näkyy monin tavoin myös postimerkeissä, jotka julkaistiin tammikuun 20. päivää.

Juhlakauden aloittaa **Ossi Hiekkalan** kuvittama **Suomen kansallislippu**. Ensimmäistä kertaa Suomen lippu liehui vuoden 1941 **Jällelennustöy - Suomen lippu** -postimerkissä. **Signe Hammarsten Janssonin** piirtämä merkki kuului Suomen

Punaisen Ristin sarjaan, jolla kerättiin rahaa hyväntekeväisyyteen.

Myös kansainvälisen Lionsliiton 100-vuotisjuhla huomioidaan omalla pienoisarkilla. Ystävänäpäivämerkeissä sykkii sininen sydän. Euroopan yhteisen EUROPA-postimerkisarjan teemana on tänä vuonna uusi Lumilinnat -merkki.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Adressit 10 euroa
kappale
+ postituskulut.
Tilaukset:
Juhani Forsberg
Ryytimaantie 19 A 8
00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899
tai
juhaniforsberg@gmail.com

Muistojen järvi -DVD:stä on otettu toinen
lisäpainos. DVD julkaistiin v. 2007. Uuteen
painokseen v. 2011 lisättiin Kaarina Pärssi-
sen kirjoittama esite. Levyä voi ostaa seuran
tilaisuuksissa tai tilata Kaisa-Liisa Korho-
selta. Hinta on 20e / kpl.

Vpl. Pyhäjärvi -tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki nyt **vaakunapaita**, jota saatavana jälleen
kaikissa pohjaväreissä valkoinen, helmenharmaa ja
musta. Tuote, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjär-
ven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asuksesi
tuleville kotiseutumatkoiille, vaikka koko ryhmälle.
Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla
ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin
hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa ja mustissa
sekä V- että pyöreällä kaula-aukolla, mutta hel-
menharmaissa vain pyöreäaukkoisena. Koot S, M,
L, XL hinta 15 e/kpl ja isommat koot XXL ja
XXXL 20 e/kpl. Mustia V-aukkoisia vain muuta-
ma iso koko jäljellä.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta
1939-44 Pyhäjärvellä, mukana liuskan seloste elo-
kuvasta, DVD:n hinta 20 e/kpl.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushin-
taan 10 eur/kpl. Hanki myös kirja **Suvannon
seutu 1917-1921**, elämää ja ihmiskohtaloita: hinta
jäsenille 30 euroa, muille 40 euroa.

Postitettaessa lähetyksiin lisätään postituskulut.
Tilaukset ja tiedustelut toistaiseksi ainoastaan Kai-
sa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail
kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi (huom. muuttu-
nut sähköpostiosoite)

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöltä tuotteita itselle tai lahjaksi:

Pyhäjärvi-kirja
350 s. Reino O. Kukko –
Kaarle Viika, 1989.
Historiaa sanoin ja kuvin,
sekä murrenasto
selityksineen.
Hinta 25 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
Säätiön 60-
vuotishistoriikki**
136 s. Reino Äikiä, 2008.
Runsaasti kuvia ja muis-
teluita säätiön alkua ajoilta
ja eri paikkakunnilla pi-
detyistä Pyhäjärvi-juhlista
ja muista pyhäjärveläis-
ten tapahtumista.
Hinta 20 euroa.

**Suvannon seutu
1917-1921, elämää ja
ihmiskohtaloita**
336 s.
Suvannon seudun
paikallishistorian
työryhmä, 2015.
Hinta 40 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
pöytästandaari**
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
isännäviiri**
Koko 45x400 cm.
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Hinta 75 euroa.

Hintoihin lisätään postituskulut.

Tilaukset ja lisätiedot
Pirjo Kiiala,
puh.0442815 047 tai
pirjo.kiiala(at)gmail.com.

Mistä löydän hyvät lahjat?

Tässä vihjeet: Hanki kirjapari
Kaunistu Vpl Pyhäjärveä, osat I ja II.
Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4.
Hinta vain 95 euroa + läh. kulut.

**Suvannon seutu 1917-1921
elämää ja ihmiskohtaloita** 335 sivua.
Hinta vain 40 euroa + läh. kulut.

Lisätietoja ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai 040 835 5820
Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä
ilman lähetykskuluja.
Sekä <http://vpl-pyharjari.fi> kirjapuoli.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerhon sääntö-
määräinen vuosikokous on keskiviikkona 1. päivänä
helmikuuta 2017 klo 13.30 Koulukatu 12, Tampere.
Kerho tarjoaa kokouskahvit. Tervetuloa! Johtokunta

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon helmikuun
kokous pidetään torstaina 2.2. klo 13 alkaen Paasikiven-
katu 10:n kerhohuoneessa. Käsittönnelmiä! Tervetuloa!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n kevään ensimmäinen tapaa-
minen on su. 5.3. klo 14 Karjalatalon Sortavala-salissa.
Anna Hynninen kertoo väitöskirjastaan. Seuran kevät-
kokous pidetään su. 2.4. klo 14. Tervetuloa!

Vanhoja Vpl. Pyhäjärvi-lehtiä voit katsella netistä
kotisivuiltamme.

Suunnattua uutta vuotta
VPL Pyhäjärvi-lehden kaikille lukijoille
toivottavat Annikki ja Seppo Lindgren
Keski-Suomesta Petäjävedeltä

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyharjarvisaatio

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Ilmoita muutos toimitukseen tai
verkkosivujemme lomakkeella.

HUOM!
Osoite ei vaihdu vain postiin ilmoittamalla.

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti
tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Lehti ilmestyy joka kuukausi
Soita tilaus p. 040 730 2622

Seuraava Pyhäjärvi-lehti
ilmestyy helmikuussa 2017.
Aineistot toimitukseen viimeistään
pe 10.2. mennessä, kiitos!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyharjarvisaatio

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Korpimetsäntie 16
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@
kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Pertti
Hakanen, Mauri Hauhia,
Kirsti Naskali, Esko Pu-
lakka, Markku Pärssinen ja
Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä aineistoa.

**Tilaukset, jakeluhäiriöt ja
osoitteenmuutokset:**
Toimitus, päätoimittaja
Korpimetsäntie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

**Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies**
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro
puh. 040 719 2692
kirsti.naskali@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola

Lehden vuosikerran tilaushinta 35 euroa
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%